

קבלת ממון מאחרים כנגד נסיעה על עגלת גויים בשבת

שם. כשׁוֹׁת בשמים ראשׁ (מיוספ לר״שׁ, קי עט) נשאל, על מי שבא מדרך רחוקה והוא אדם נכבד וחלוש שאינו יכול ללכת ברגליו, ואם לא ימשיך בשבת במסעו בעגלה עם הגויים, לא תמחין ולא יוכל לבוא לביתו בלי שיוזקק לבריות לקבל צדקה עבור הנסיעה, האם יזדקק לבריות עבור זה. וכתב, שאין לך כבוד הבריות גדול מזה, שלא יצטרך להזדקק לבריות, ודוחה הוא איסור שבות שהוא דרבנן. וכמו שאמר כאן רב לרב כהנא, שיפגע בכבוד התורה על ידי הפשטת נבילה בשוק, ולא יצטרך לבריות. ולכן אין ספק שמותר לו להמשיך במסעו עם העגלה כדי להגיע אל ביתו, ובפרט שיש עדות שהתירו לרכב על הבהמה לביל שבת משום הפסד ממון, ואע״פ שאין ההלכה כמותן, מכל מקום באופן זה ודאי שמותר.

אינו מפסיד על ידי התעסקותו במלאכה את מה שתלמיד חכם פטור ממנו

שם. לעיל (ת) מנתה. הגמרא כמה דברים שתלמידי חכמים פטורים מהם. וכתב הרא"ש (ש"ס ס' טו פ"ז מ) בשם הרמ"ה (ש"ס ס' רמח), שמסוגיינתו מוכרח שלא מדובר דווקא על תלמידי חכמים שאינם עוסקים כלל בפרנסה ורק לומדים, שאם לא כן למי נאמר הפטור הזה, האם רק על מלך שאינו צריך לעבוד, או על מחזורי הפתחים או על מלאכים, אלא ודאי שכל מי שמקיים מצות הכתוב (וישוע 6 מ) 'והגית בו יומם ולילה', כפי כחו ויכולתו, ואינו מבטל מלימודו אלא לדברי מצוה ולפרנסת אנשי ביתו ולא כדי לקבץ ממון, הוא נחשב תלמיד חכם הפטור מכל המגויים שם, ולכן תלמיד חכם שנצרך לעסוק במלאכה על פי המבואר בסוגיינתו, אינו מפסיד את פטורי התלמיד חכם שלו.

האם מחויב לבטל את עצמו מלימוד תורה כדי להתפרנס בעצמו ולא להצטרך לבריות

שם. הרמב"ם (תלמוד תורה פ"ג ס"ז) כתב, שמי שחושב לעסוק בתורה ולהתפרנס מהצדקה, הוא מחלל את השם ומבזה את התורה ומכבה את מאור הדת וגורם רעה לעצמו ונוטל את חיי העולם הבא שלו. וטעמו הוא, מכיון שאסור ליהנות מדברי תורה בעולם הזה וכל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטילה וגוררת עון, וסוף אדם זה שיהא מלסטם את הבריות^א.

אב"ד התשב"ץ (ח"ט ס"א קמ"ק) חלק עליו, וכתב להיפך, שחובה על כל ישראל לפרנס בדרך כבוד את החכמים והדיינים שתורתם אומנותם, כדי שלא יצטרכו להתבטל ממלאכת שמים בשביל מלאכתם, וגם כדי שלא יודלזלו בפני עמי הארץ מפני עניים, וכדי שיהגו בהם כבוד.

שלשון זו של יהודה יתיב קמיה' מורה, שהיה הירשב תלמיד של מי שישב לפניו. מכל זאת נאמר
מקומות (מסדרין פס: וספין פס:) נראה, שהיו כמה אמוראים ששמו היה רב כהנא. ובספר יוחסין (מסנר
פי מר הנהלסות פס פס:) כתב בשם רש"י שהיו רב כהנא רבים מהם כהנים ומהם ישראלים. אמנם
הדפוסים שלנו לא בארזהו אין רש"י כזה. נח וכן תירצו בפסחים (פס: ד"ה אמר). ותירצו הירשפות
נחלקין, האם יכולה כהנה לטול פדיון הבן. ראה הבני הדושע (קדושין פס: פסוק ד"ה פס). וראה עוד הירשפות
פאר אהרן (פי פס), שעמד על הרבה שניונים הבן. ראה קושיית ותירצו הירשפות במקומות הנ"ל. ורבינו
יונה במשלי שם פירש, שנקלה' הכתוב כאן אין הכוונה לעני אלא ההיפוך משרת המחבד. וכן
פירשו רש"י ומצודת דוד (פס ד"ה פס). נו. הובא ביארזו הלכה (פי פס פס ד"ה פס). נח. כ"דמר,
שאילו אם אין במלאכה עצמה איסור, מכל מקום אם על ידי שהיה טורד בעסק המלאכה יבוא
לידי מכשול, לא יעשה כן, ואפילו אם רק לא יוכל להתקיים לעבוד כדור לא ישיבו לידי מכשול,
ערף לקבל מתנתו. נט. ואף מהרשב"א (פס פס פס) משמע כן, שהולכי במאן שרב כהנא
היה עני ובכן רבה לבאר [אזכרן אחר] את מה שאמרו (נפין פס) שרב כהנא ליקט תמרים שנשנר
היה מתנתו עניים. והמהר"ם ש"ך (ד"ה פסין) הוסיף, שמי שאינו נזקק באמת לעבוד במלאכה שאינה
ראויה להתנות עניים, ונעשה כן, נחשב ערעב עבודה זרה. שהרי בזה הוא מחלל את ה', כמו שכתוב
(מסל פס) 'כל משנא אהבו קוץ', ודרשו בשבת (פס:) 'אל תהי משנא אהבו משנאי', וזה נאמר
על מבוז התורה כגון תלמידי חכמים שאינם נוהגים בכבוד הראוי להם ומחמת כן הבריות אומרות
אוי להם ללומדי התורה שהם מאוסים ומגונים. ס. ופ"י זה נמצא שפשוט נבלתה בשוקא אין
זה ענין של עצה טובה אלא היתר' שמתור לפניה דווקא זה הכבוד התורה. ואף יש חיוב לעשות
כן, חיוב זה על התעסקות במלאכה ואפילו בפיגוע, וזהו את החיוב האחר שלא לפגוע בכבוד
התורה. סא. וכן בפירוש המשנה (פס פס פס) קרא תגר באריכות, על אלו העוסקים בתורה

אמרו שם שישראל עם הארץ לא ישא

חבר, שממה שנאמר שם שרב כהנא לקח
רב כהנא היה כהן, ולכן פירשו, שהיו
הם סודר בפדיון הבן, והשני היה ישראל
גלה מבבל לארץ ישראל. עוד פירשו,
שהבן עבדו אשתו הכהנת, כמו שנטל
הוא אופן נוסף, שלא היה כהן, אך רב
אמר כל אדם יכול להיות כהן.

ידי (כ' מה) כתבו, שעל זה אמר שלמה
המלך וחסר לחס"י, ובמירומי שדה (י"א)
שארם צריך לפשוט נבילות בשוק דווקא,
ב' לאדם אחר לעשות מלאכה בזויה זו.
ולא לאחרים. ולכן לא ישכיר את עצמו
ל כל מה שיאמר לו אותו אדון, ואפילו
למלכות שיהיה מבוזה כל כך בעיני חבירו.
אדם עצמו לעבודה שהיא זרה לו, הכוונה,
אפילו למלאכה בזויה כזו.

הוא במלאכה שהיא בויה ומכוערת, וכן פסק בדבר שמואל (סי' קמ"ג), שצריך לעבוד לפרנסתו לא יוכל ללמוד תורה ולהימנע מעבירותיו, עוד הביא שם ד"ש לא יקח אלא את ההכרחי ולא יותר, ופ"י אלא מכללות הציבור.

DE

ללא אדם מחויב להסתיר את עוניו ודלותו
שלא יצטרך לעבוד עבודה שאינה ראויה
עבורו, ודלותו כבר מתפרסמת, ישכיר את
הבית ולא יצטרך לבריות.

[illegible]